debating europe

Voices for choices

Czy Europa starzeje się sprawiedliwie?

2026 **Polska – Krajowy raport**

Podziękowania

In partnership with

Director: Adam Nyman
Project Coordinator: Julie Malaize
Project Assistant: Ana Boyadjieva
Project Advisor: Theofanis Exadaktylos
Authors: Debating Europe team
Design: Dorothée Louis
Friends of Europe supporting team: Nakoma Hartwig, Francisco Lopez, Davide Sofia
Support and advice: Alessandra Cardaci, Jose Miguel Guzman (President and Founder NoBrainerData), Sofia Hansen, Maria Karbowiak
Special thanks: Giles Merritt, Friends of Europe founder, and author of Timebomb: When Ageing Explodes

Spis treści

03
Wstęp

05
Metodologia

06
Polska: emerytury, zdrowie i przyszłość

07
Emerytury: długoterminowe bezpieczeństwo pod znakiem zapytania

10
Mieszkalnictwo: umiarkowana, lecz trwała presja

12
Ochrona zdrowia: słabe wyniki i duże znaczenie polityczne

15
Edukacja: kształcenie wobec zmieniającej się demografii

17
Praca w starzejącej się gospodarce

20
Podsumowanie: bezpieczeństwo zależy od systemów, które budzą niepewność

Wstęp

Starzenie się społeczeństwa europejskiego przestało być odległą tendencją demograficzną. Staje się ono jednym z kluczowych realiów politycznych i gospodarczych nadchodzących dekad, a jego najdotkliwsze konsekwencje prawdopodobnie odczują ci, którzy właśnie wkraczają w dorosłość. Do 2050 roku Europa będzie miała o 60 milionów więcej emerytów niż dziś, utrzymywanych przez mniejszą populację osób w wieku produkcyjnym i finansowanych w dużej mierze przez młodsze pokolenie, które obecnie posiada mniej niż 5% bogactwa kontynentu. Pokolenie to już dziś mierzy się z niestabilnym zatrudnieniem, niedostępnym mieszkalnictwem, przeciążonymi usługami publicznymi oraz rosnącymi wątpliwościami co do tego, czy systemy, do których odprowadza składki, będą w przyszłości działać na jego korzyść.

Niniejszy raport postrzega starzenie się społeczeństwa nie tylko przez pryzmat presji fiskalnej, lecz jako realną rzeczywistość polityczną widzianą oczami 2000 młodych Europejczyków z sześciu krajów: Danii, Francji, Niemiec, Włoch, Polski i Hiszpanii. W Debating Europe, inicjatywie zaangażowania obywatelskiego organizacji Friends of Europe, wierzymy, że ci, którzy najdłużej będą żyć z konsekwencjami dzisiejszych decyzji, powinni mieć realny wpływ na ich kształtowanie. W badanych krajach wyłania się wyrazisty obraz pokolenia definiowanego nie tyle przez ideologię, ile przez praktyczne obawy i narastające poczucie, że europejska umowa społeczna znajduje się pod coraz większą presją.

Ta presja przenika wszystkie pięć obszarów tematycznych niniejszego raportu. W kwestii emerytur młodzi ludzie odprowadzają składki do systemów, którym nie ufają w pełni, i coraz częściej zakładają, że będą musieli pracować dłużej przy mniejszym poczuciu bezpieczeństwa. W obszarze mieszkalnictwa rosnące koszty opóźniają usamodzielnienie się, założenie rodziny i budowanie długoterminowej stabilności. W ochronie zdrowia obecny dostęp do świadczeń przyćmiewają obawy, że starzejące się społeczeństwa jeszcze bardziej obciążają już i tak przeciążone systemy. W obszarze edukacji wielu młodych ludzi nadal postrzega naukę jako drogę do lepszych szans, ale jednocześnie wątpi, czy obecne systemy rzeczywiście przygotowują ich do dłuższego i coraz bardziej niepewnego życia zawodowego. Z kolei w sferze pracy optymizm związany ze znalezieniem zatrudnienia jest systematycznie podkopywany przez niskie płace, niestabilność oraz rosnące poczucie, że praca nie gwarantuje już niezależności.

Łącznie, presje te zarysowują dwie możliwe przyszłości. W jednej z nich młodsze pokolenia pracują dłużej, oszczędzają mniej, odkładają kluczowe etapy życia i dźwigają coraz wyższe obciążenia podatkowe i opiekuńcze, jednocześnie tracąc zaufanie do instytucji. W drugiej starzenie się społeczeństwa staje się katalizatorem odnowy europejskiej umowy społecznej, skłaniając decydentów do traktowania emerytur, mieszkalnictwa, ochrony zdrowia, edukacji i rynku pracy jako wzajemnie powiązanych fundamentów stabilności społecznej i demokratycznego zaufania.

Głosy zebrane w tym raporcie są wezwaniem do szczerości wobec skali zmian, jakich będzie wymagać przyszłość. Europejscy przywódcy powinni przestać traktować starzenie się społeczeństwa jako drugoplanową tendencję i zacząć odpowiadać na nie jak na strukturalne wyzwanie polityczne, gospodarcze i społeczne, którym już się stało. Jeśli tego nie zrobią, efektem będzie nie tylko dryft polityczny, lecz także głęboka erozja zaufania między pokoleniami. Jeśli jednak podejmą to wyzwanie, starzenie się społeczeństwa może stać się momentem odnowy europejskiej umowy społecznej - a nie symbolem jej schyłku.

Kolejnym krokiem będzie zadbanie o to, by ustalenia te nie pozostały jedynie na papierze. Niniejsze badanie posłuży nam jako punkt wyjścia do wprowadzenia obaw młodych ludzi do głównego nurtu debaty politycznej, angażując decydentów w Brukseli i we wszystkich państwach członkowskich w rozmowę o wyborach niezbędnych do sprostania wyzwaniom starzejącej się Europy. Łącząc wnioski zawarte w tym raporcie z dialogiem publicznym i działaniami rzeczniczymi, dążymy do przełożenia obaw młodych Europejczyków na konkretną agendę działań na rzecz solidarności międzypokoleniowej i większej sprawiedliwości w obszarach emerytur, mieszkalnictwa, ochrony zdrowia, edukacji i pracy.

Metodologia

Badanie uchwyciło również istotny kontekst społeczno-ekonomiczny, obejmujący między innymi status zawodowy i edukacyjny respondentów, wsparcie finansowe otrzymywane od rodziny, obowiązki i zależności opiekuńcze, poglądy polityczne, aktualne miejsce zamieszkania oraz sytuację mieszkaniową. Zmienne te nie były wykorzystywane na etapie rekrutacji, lecz umożliwiły analizę wykraczającą poza ogólne wyniki na poziomie krajowym, w tym analizę odpowiednich podgrup respondentów.

Respondenci byli rekrutowani według tej samej metodologii we wszystkich krajach, a kontrole jakości stosowano zarówno podczas realizacji badania terenowego, jak i na etapie dodatkowego czyszczenia danych do analizy statystycznej. Zapewniło to wiarygodną podstawę do identyfikacjiistotnych wzorców, różnic oraz wspólnych obaw w występujących w poszczególnych krajach.

W badaniu ankietowym wzięło udział 2 000 osób w wieku 18–35 lat z sześciu krajów europejskich:

- **Dania**
- **Francja**
- **Hiszpania**
- **Niemcy**
- **Polska**
- **Włochy**

Badanie zostało zaprojektowane w celu uzyskania rzetelnych, porównywalnych danych dotyczących poglądów oraz doświadczeń młodych dorosłych w różnych kontekstach narodowych. W każdym kraju zastosowano jednakowe wielkości prób. Zastosowano ukierunkowane podejście doboru próby oparte na kwotach, w którym respondenci byli wybierani tak, aby spełnić wcześniej określone kryteria dotyczące wieku, płci i narodowości, zapewniając zrównoważoną reprezentację w tych kluczowych grupach.

Polska: emerytury, przeciążenie systemu ochrony zdrowia i praktyczne ścieżki do bezpieczeństwa

Młodzi ludzie w Polsce są na ogół optymistycznie nastawieni do przyszłości, 69% deklaruje pozytywne nastawienie do najbliższych dziesięciu lat. Optymizm ten współistnieje jednak z jednymi z najbardziej krytycznych w całym badaniu ocen bezpieczeństwa emerytalnego, adekwatności wynagrodzeń i dostępu do opieki zdrowotnej. Potwierdza to, że Polska nie jest krajem, w którym wiara w przyszłość idzie w parze z zaufaniem do systemów mających tę przyszłość wspierać.

Polska próba badawcza obejmuje 345 osób w wieku od 18 do 35 lat, niemal równomiernie podzielonych pod względem płci i wieku. Około trzy czwarte respondentów jest aktywnych zawodowo, z czego 64% pracuje w pełnym wymiarze godzin, a 23% pozostaje poza rynkiem pracy.

Obraz sytuacji społeczno-gospodarczej uzupełnia model łączący względną samodzielność ze wciąż istotnym wsparciem rodziny. Choć pomoc finansowa ze strony bliskich pozostaje ważna, nie odgrywa ona tak dużej roli jak w Europie Południowej: 41% respondentów nie otrzymuje żadnego wsparcia finansowego od rodziny, 37% korzysta z niego okazjonalnie, 13% regularnie, a 9% ma nadal pokrywane przez rodzinę wszystkie koszty utrzymania. Podobny wzorzec dotyczy mieszkalnictwa: 54% mieszka z partnerem lub partnerką, 14% samotnie, a 28% nadal z rodzicami. W kontekście tych napięć oraz materialnych obaw dominujących w hierarchii priorytetów, dane wskazują, że młodzi Polacy oceniają politykę nie tyle przez pryzmat ideologii, ile codziennego poczucia bezpieczeństwa.

Emerytury: długoterminowe bezpieczeństwo pod znakiem zapytania

Główna troska, lecz nie zawsze dobrze rozumiana

Emerytury są najczęściej wskazywaną obawą młodych ludzi w Polsce - 26% respondentów wymienia je na pierwszym miejscu. Na kolejnym miejscu znajduje się ochrona zdrowia (23%), a także perspektywy zatrudnienia i kwestia mieszkaniowa. Stawia to Polskę wśród krajów, w których obawy dotyczące systemu emerytalnego szczególnie silnie kształtują postrzeganie przyszłości.

Wiedza na temat funkcjonowania systemu emerytalnego pozostaje jednak ograniczona. Ponad polowa respondentów (51%) ocenia swoja znajomość systemu jako przeciętną, a 28% przyznaje, że ma niewielką wiedzę na temat jego zasad. Rodzi to istotne napięcie: emerytury należą do najważniejszych tematów dla młodego pokolenia, ale wielu młodych ludzi podchodzi do tej kwestii przy ograniczonej wiedzy i niepewnych oczekiwaniach wobec przyszłości. .

Wyraźna gotowość do dłuższej pracy

Polska należy do krajów, w których młodzi ludzie spodziewają się relatywnie wczesnego przejścia na emeryturę. Większość respondentów zakłada zakończenie aktywności zawodowej przed ukończeniem 70. rokiem życia, 8% oczekuje przejścia na emeryturę przed ukończeniem 60 lat, 29% między 60. a 64. rokiem życia, a kolejne 34% między 65. a 69. rokiem życia. Jedynie 13% uważa, że przejdzie na emeryturę po siedemdziesiątce - to drugi najniższy wynik w całym badaniu, zaraz po Francji.

Oczekiwaniu wcześniejszego przejścia na emeryturę towarzyszy jednak wyraźna gotowość do dłuższej aktywności zawodowej, jeśli miałoby się to przełożyć na większe bezpieczeństwo finansowe. Niemal połowa respondentów (48%) deklaruje, że wolałaby przejść na emeryturę później w zamian za wyższe wynagrodzenie, podczas gdy 34% preferowałoby wcześniejszą emeryturę nawet kosztem niższych dochodów. Jest to najwyższy odsetek w całym badaniu. Wyniki te sugerują, że młodzi Polacy nie tyle sprzeciwiają się wydłużeniu aktywności zawodowej, ile oczekują, że dłuższa praca przełoży się na realne i przewidywalne bezpieczeństwo emerytalne.

Płacenie składek bez silnego zaufania

Połowa młodych Polaków już odprowadza składki emerytalne, a kolejne 29% planuje zacząć robić to w najbliższej przyszłości. Jedynie 6% deklaruje, że nie ma takich planów. Poziom uczestnictwa – zarówno faktycznego, jak i deklarowanego – pozostaje więc wysoki. Gotowości do opłacania składek towarzyszy jednak głęboka niepewność co do tego, jakie bezpieczeństwo system będzie w stanie zapewnić w przyszłości.

Zaufanie, że składki emerytalne wystarczą na utrzymanie na emeryturze w Polsce vs średnia 6 krajów

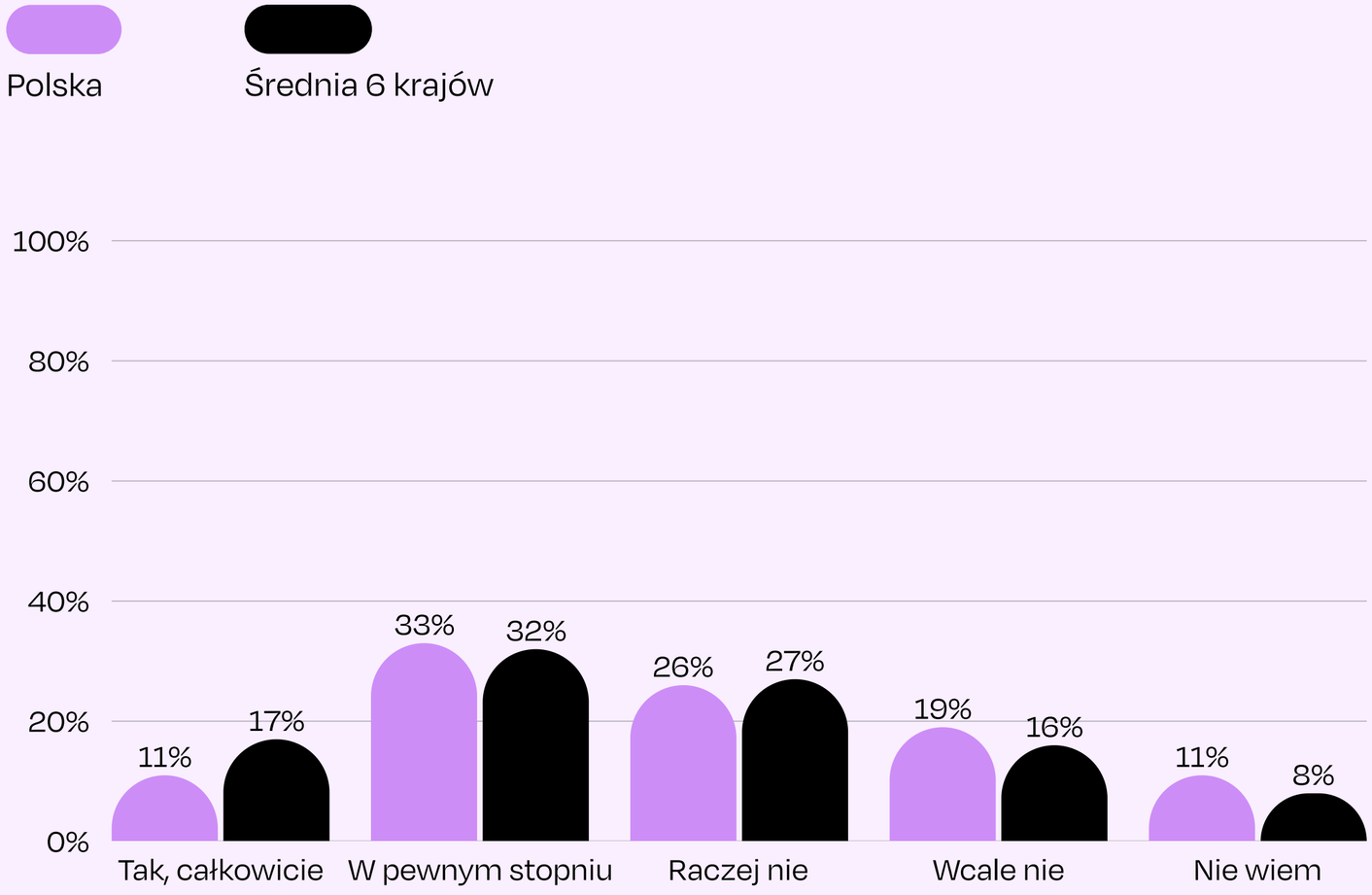

Zaledwie 11% respondentów wierzy, że będzie mogło liczyć na emeryturę wystarczającą do utrzymania, co stanowi najniższy wynik w całym badaniu. Kolejne 33% uważa, że świadczenie będzie jedynie częściowo wystarczające, a 45% jest zdania, że nie zapewni ono realnego bezpieczeństwa finansowego lub nie będzie w ogóle wystarczające. Dane wskazują nie tyle na wycofanie się z systemu, ile na głęboki kryzys zaufania: młodzi Polacy nadal płacą składki, lecz większość z nich nie wierzy, że system emerytalny spełni swoja funkcje wtedy, gdy sami będą go potrzebować.

Reforma postrzegana jako konieczna

Brak zaufania do systemu przekłada się bezpośrednio na silne oczekiwanie reform. Niemal dwie trzecie respondentów (65%) twierdzi, że system emerytalny jest wadliwy i wymaga gruntownych zmian, co plasuje Polskę wśród najbardziej krytycznych krajów objętych badaniem.

W przeciwieństwie do części pozostałych krajów objętych badaniem, młodzi Polacy są jednak stosunkowo podzieleni co do kierunku takiej reformy. Czterdzieści trzy procent respondentów twierdzi, że reforma emerytalna powinna stać się priorytetem nawet wtedy, gdy wymagałaby niepopularnych decyzji politycznych. Z kolei 40% uważa, że choć reforma jest potrzebna, rząd powinien unikać działań wiążących się z nadmiernymi kosztami społecznymi lub politycznymi.

Tak wyrównany rozkład odpowiedzi wskazuje na wyraźne zapotrzebowanie na zmiany, lecz także na niepewność co do tego, jak duże wyrzeczenia młodsze pokolenia są gotowe zaakceptować w imię budowy bardziej stabilnego i wiarygodnego systemu emerytalnego.

Emerytury a wybory polityczne

Dla 62% młodych Polaków kwestie emerytalne wpływają na preferencje partyjne i decyzje wyborcze. Choć emerytury należą do najczęściej wskazowych powodów obaw, jako temat polityczny plasują się nieco poniżej ochrony zdrowia, pracy i edukacji. Wyniki te sugerują, że emerytury mają dla młodych ludzi głębokie znaczenie jako element poczucia bezpieczeństwa i wyobrażeń o przyszłości, ale jednocześnie są postrzegane jako część szerszej oceny państwa i jego zdolności do zapewnienia stabilności społecznej. Dla wielu respondentów pytanie o emerytury staje się więc również pytaniem o to, czy systemy publiczne i rynek pracy nadal są w stanie zagwarantować bezpieczeństwo w dłuższej perspektywie.

Mieszkalnictwo: umiarkowana, lecz trwała presja

Zadowolenie przy utrzymującej się roli rodziny

Mieszkalnictwo nie należy do najważniejszych trosk młodych Polaków – jedynie 16% respondentów wskazuje je jako problem pierwszoplanowy – pozostaje jednak istotnym elementem szerszego obrazu stabilności społecznej i ekonomicznej. Przy 66% osób zadowolonych ze swojej sytuacji mieszkaniowej i jedynie 11% niezadowolonych, Polska plasuje się dokładnie na średniej badania, nie wyróżniając się ani jako kraj szczególnie dotknięty kryzysem mieszkaniowym, ani jako wyjątek pozytywny.

Wsparcie rodziny w kwestii mieszkaniowej pozostaje w Polsce ważne, choć mniej dominujące niż np. we Włoszech. Czterdzieści sześć procent respondentów deklaruje, że nie otrzymało żadnej pomocy finansowej od rodziny związanej z mieszkaniem, podczas gdy 20% takie wsparcie otrzymało, a kolejne 29% spodziewa się je otrzymać w przyszłości. Dane te wskazują, że pomoc rodziny nadal stanowi dla wielu młodych Polaków istotny element drogi do stabilizacji mieszkaniowej, nawet jeśli zależność ta jest mniej wyraźna niż w krajach Europy Południowej.

Presja cenowa skoncentrowana wśród mniejszości

Jednym z czynników przyczyniających się do względnego zadowolenia jest fakt, że spośród wszystkich krajów objętych badaniem Polska pozostaje krajem o najniższych kosztach mieszkaniowych. Sześćdziesiąt procent respondentów przeznacza na mieszkanie mniej niż 40% swoich dochodów – to wynik o osiem punktów procentowych wyższy od średniej badania. Jednocześnie zaledwie 21% wydaje na ten cel 40% lub więcej swoich dochodów, co stanowi wynik o dziesięć punktów procentowych poniżej średniej i najniższy wskaźnik spośród wszystkich sześciu krajów. Dla większości młodych Polaków koszty mieszkaniowe pozostają wiec relatywnie możliwe do udźwignięcia, choć dla części respondentów nadal stanowią źródło istotnej presji ekonomicznej.

Udział miesięcznego dochodu przeznaczanego na koszty mieszkaniowe w Polsce vs średnia 6 krajów

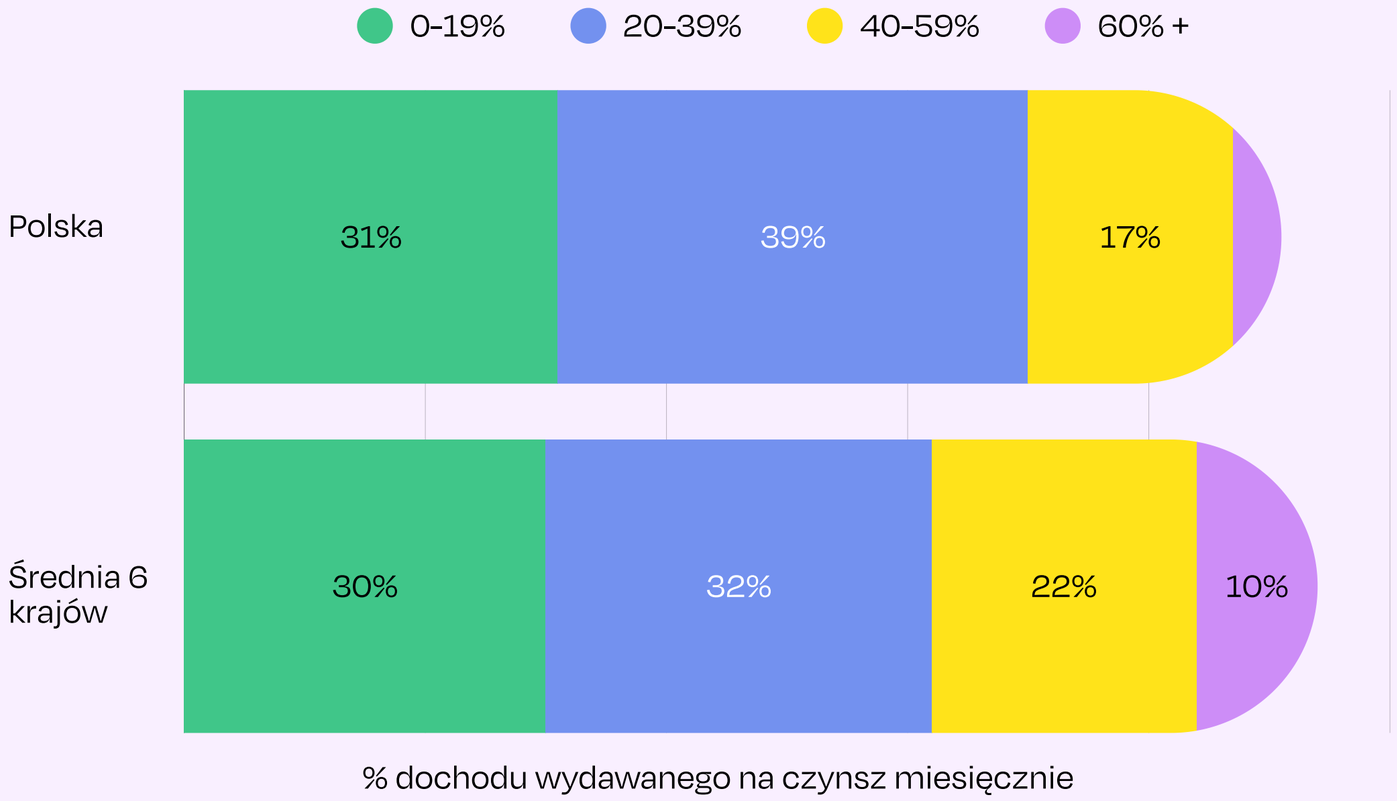

Koszty mieszkaniowe a decyzje życiowe

Koszty mieszkaniowe nadal wpływają na szeroki zakres kluczowych decyzji życiowych młodych ludzi w Polsce. Najsilniejszy wpływ odczuwalny jest w wyborze kariery zawodowej, wskazuje na to 78% respondentów, a następnie na decyzje związane z transportem (75%), oraz miejsca zamieszkania lub relokacji (73%). Mieszkalnictwo wpływa też na decyzje dotyczące posiadania dzieci w przypadku 70% respondentów, a także na planowanie finansowe i wybór rodzaju pracy (67%).

Wpływ ten rozciąga się też na bardziej osobiste sfery życia. Dla 66% respondentów sytuacja mieszkaniowa oddziałuje na decyzje związane z ochroną zdrowia i edukacją, dla 64% na kwestie współzamieszkiwania, a dla 61% na relacje osobiste. Wyniki te pokazują, że dostępność mieszkań w istotny sposób kształtuje decyzje, poprzez które młodzi dorośli organizują swoje życie zawodowe, rodzinne, mobilność i relacje osobiste.

Mieszkalnictwo a znaczenie polityczne

Dla 63% młodych Polaków kwestie mieszkaniowe wpływają na preferencje partyjne lub decyzje wyborcze. Jednocześnie jedynie 14% respondentów twierdzi, że wpływ ten jest bardzo silny - to najniższy wskaźnik intensywnego wpływu wśród wszystkich badanych krajów. Sugeruje to, że choć mieszkalnictwo pozostaje politycznie istotnym tematem, jest postrzegane raczej jako element szerszego zestawu obaw dotyczących poziomu życia i bezpieczeństwa ekonomicznego niż jako samodzielny element definiujący preferencje polityczne młodego pokolenia.

Ochrona zdrowia: słabe wyniki i duże znaczenie polityczne

Najdotkliwsze napięcia systemowe

Ochrona zdrowia jest jednym z obszarów, w których napięcia widoczne w polskich danych są szczególnie wyraźne. Dwadzieścia trzy procent respondentów wymienia ją jako swoją główną troskę – to drugi najwyższy wynik po emeryturach. Polska wyróżnia się jednak nie tylko skalą obaw związanych z ochroną zdrowia, lecz również wyjątkowo niską oceną funkcjonowania całego systemu.

Publiczna percepcja tego, czy system opieki zdrowotnej spełnia indywidualne potrzeby w Polsce vs średnia 6 krajów

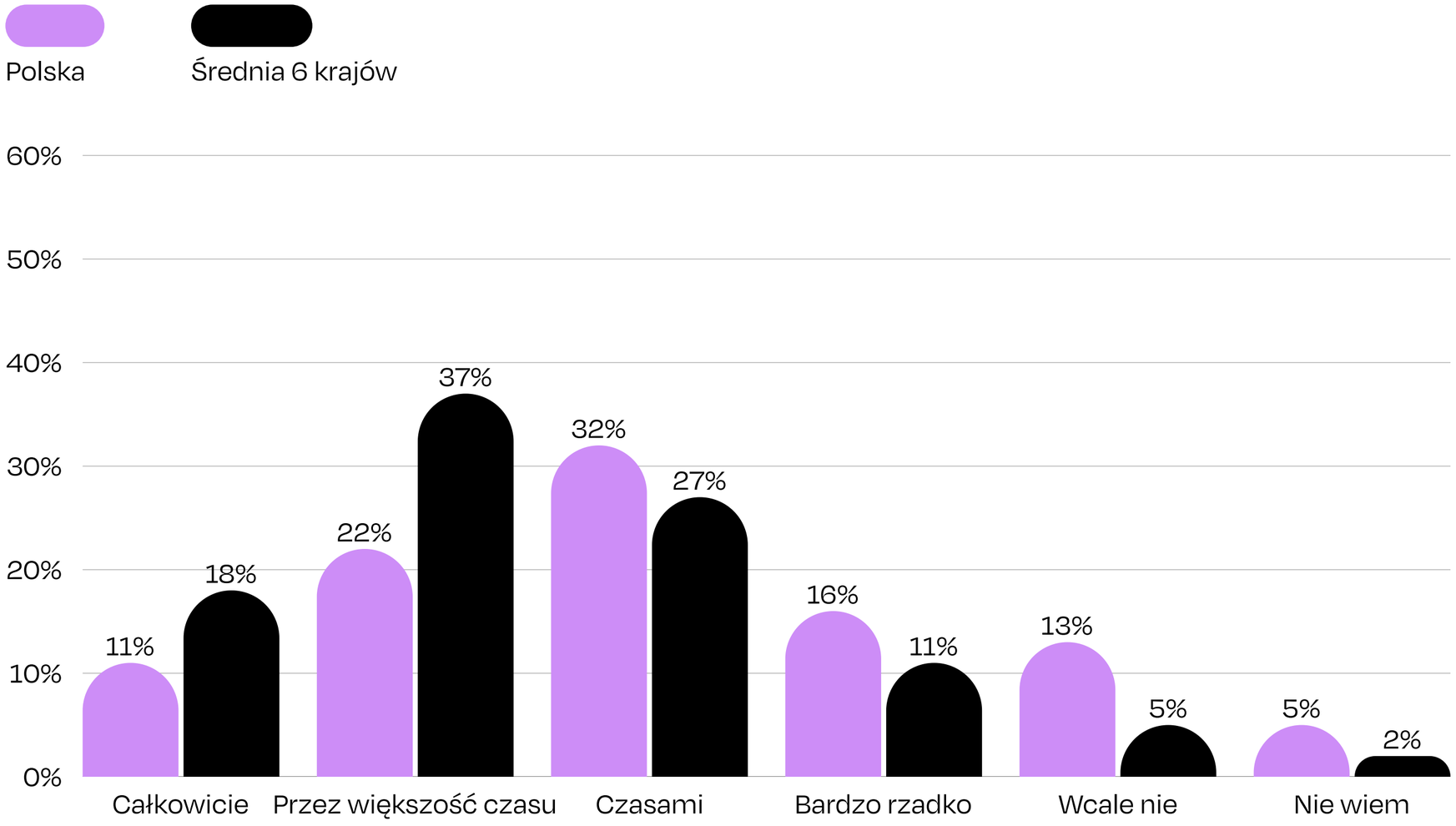

Jedynie 38% młodych Polaków uważa, że ochrona zdrowia jest przystępna cenowo, podczas gdy 44% jest przeciwnego zdania - to najgorszy wynik spośród wszystkich krajów objętych badaniem. Jeszcze bardziej uderzający jest fakt, że tylko 33% respondentów ocenia system ochrony zdrowia jako odpowiadający ich potrzebom, podczas gdy 61% ocenia go negatywnie. Dla wielu młodych Polaków problemy związane z ochroną zdrowia nie są więc abstrakcyjną obawą o przyszłość, lecz doświadczeniem obecnym już dziś w codziennym życiu.

Profilaktyka i myślenie długofalowe

Młodzi Polacy w dużej mierze popierają większe inwestycje w profilaktykę zdrowotną - 68% respondentów zgadza się, że rząd powinien traktować profilaktykę jako priorytet ważniejszy niż samo leczenie. Wynik ten pozostaje nieznacznie poniżej średniej dla całego badania, wynoszącej 71%, mimo że Polska odnotowuje najwyższy poziom niezadowolenia z opieki zdrowotnej spośród wszystkich analizowanych krajów.

Opieka nadal postrzegana przede wszystkim jako odpowiedzialność rodziny

Polska wyróżnia się również pod względem postaw wobec opieki nad starszymi członkami rodziny. Wyraźna większość respondentów (62%) oczekuje, że główny ciężar opieki nad osobami starszymi będzie spoczywać na najbliższej rodzinie. Jedynie 21% spodziewa się, że wiodącą rolę odegrają profesjonalne usługi opieki domowej, a zaledwie 4% wskazuje na domy opieki - to najniższy wynik w całym badaniu.

Sytuuje to Polskę bliżej modelu południowoeuropejskiego niż krajów północnoeuropejskich objętych badaniem. Wyniki te sugerują, że opieka nad osobami starszymi jest wciąż silnie postrzegana jako obowiązek rodzinny. Może to odzwierciedlać uwarunkowania kulturowe, ale rodzi też pytania o rosnące obciążenia nakładane na młodych dorosłych w sytuacji, gdy publiczne systemy ochrony zdrowia i opieki społecznej są już oceniane jako niewydolne lub niewystarczające.

Ochrona zdrowia a znaczenie polityczne

Dla 68% młodych Polaków, kwestie związane z ochroną zdrowia wpływają na preferencje partyjne lub decyzje wyborcze, co czyni ochronę zdrowia najbardziej politycznie wpływowym zagadnieniem spośród pięciu badanych obszarów. W kraju, w którym system ochrony zdrowia oceniany jest wyjątkowo krytycznie, a obowiązki opiekuńcze wobec rodziny pozostają silnie zakorzenione, tak duże polityczne znaczenie tej kwestii nie jest zaskoczeniem. Ochrona zdrowia dotyka bowiem bezpośrednio fundamentalnego pytania o to, czy instytucje publiczne są w stanie zapewnić wsparcie i bezpieczeństwo w chwilach największej potrzeby.

Edukacja: kształcenie wobec zmieniającej się demografii

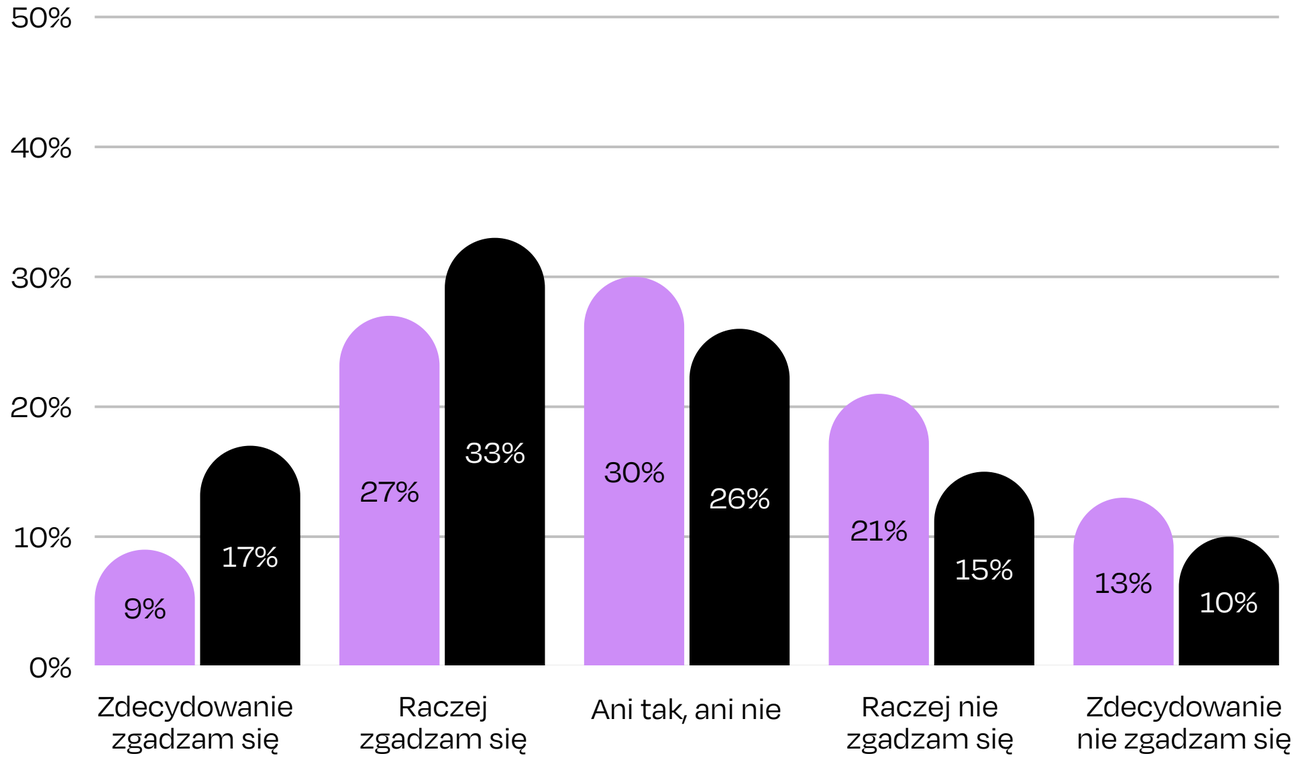

Podzielone poglądy na edukację

Młodzi ludzie w Polsce są wyraźnie podzieleni w ocenie tego, czy edukacja dobrze przygotowuje do funkcjonowania na współczesnym rynku pracy. Jedynie 36% respondentów uważa, że tak jest, a 34% jest zdania przeciwnego - to najniższa pozytywna ocena spośród wszystkich krajów objętych badaniem. Niewielka różnica między ocenami pozytywnymi i negatywnymi wskazuje na istotny brak zaufania do związku między edukacją a perspektywami zawodowymi.

Ma to istotne znaczenie, ponieważ edukacja pozostaje jedną z głównych dróg, poprzez które młodzi ludzie budują swoją stabilność i bezpieczeństwo ekonomiczne. Jeśli system edukacji postrzegany jest jako jedynie częściowo powiązany z realiami rynku pracy, osłabia to wiarę w to, że wysiłek i kwalifikacje rzeczywiście prowadzą do stabilnych możliwości zawodowych oraz społecznego awansu.

Postrzeganie tego, jak dobrze system edukacji przygotowuje ludzi do współczesnego rynku pracy w Polsce w porównaniu ze średnią sześciu krajów

Polska

Średnia 6 krajów

Silne poparcie dla uczenia się przez całe życie

Poparcie dla kształcenia ustawicznego pozostaje wśród młodych Polaków silne. Siedemdziesiąt procent respondentów uważa, że rząd powinien więcej inwestować w możliwości zdobywania nowych umiejętności na różnych etapach życia zawodowego. Sugeruje to, że młodzi Polacy oczekują bardziej elastycznego systemu edukacji, zdolnego dostosowywać się do zmieniających się potrzeb rynku pracy i indywidualnych ścieżek kariery.

W kontekście wydłużającego się życia zawodowego i niepewności na rynku pracy, zainteresowanie kształceniem ustawicznym może odzwierciedlać praktyczne przekonanie, że same wstępne kwalifikacje z pewnością nie będą wystarczające.

Sztuczna inteligencja i umiejętności praktyczne

Młodzi Polacy są bardziej ostrożni w ocenie sztucznej inteligencji (AI) niż respondenci z kilku innych krajów objętych badaniem. Trzydzieści dziewięć procent spodziewa się, że AI i automatyzacja poprawią ich perspektywy zawodowe, podczas gdy 29% uważa, że je pogorszą – jest to bardziej powściągliwa ocena niż w Danii, Niemczech, Francji czy Włoszech.

W odpowiedzi na zmiany technologiczne, 63% respondentów popiera rządowe wsparcie - finansowe lub w formie programów przekwalifikowania - dla pracowników, których miejsca pracy są zagrożone przez AI. Taki sam odsetek respondentów (63%), popiera również programy publiczne ukierunkowane na kształcenie zawodowe, zamiast zachęcania do podejmowania studiów wyższych. Preferowane ścieżki zdobywania nowych kompetencji dodatkowo wzmacniają tę praktyczną orientację: 36% wskazuje doświadczenie zawodowe jako główny sposób zdobywania nowych umiejętności,następnie platformy internetowe (23%), oraz formalne instytucje edukacyjne (18%).

Edukacja a wybory polityczne

Edukacja wpływa na preferencje partyjne i wybory polityczne 65% młodych Polaków, plasuje ją to poniżej ochrony zdrowia i kwestii związanych z pracą, ale nadal wśród najważniejszych priorytetów politycznych młodego pokolenia. Istotna rola polityczna edukacji jest zrozumiała: edukacja jest powszechnie postrzegana jako trampolina do życia zawodowego, a gdy przestaje być uznawana za skuteczne przygotowanie do pracy, pojawiają się pytania o jedną z głównych dróg, dzięki którym młodzi ludzie oczekują osiągniecia bezpieczeństwa finansowego i niezależność.

Praca w starzejącej się gospodarce

Niższe zaufanie niż w innych krajach

Polska wyróżnia się również stosunkowo niskim poziomem pewności co do przyszłości zawodowej. Nieco ponad połowa respondentów (53%) pozytywnie ocenia swoje perspektywy na rynku pracy, podczas gdy 39% nie podziela tego przekonania. Z kolei 64% wierzy, że w najbliższych latach znajdzie stabilną i godną pracę, jednak oba wyniki są najniższe w całym badaniu - odpowiednio o osiem i siedem punktów procentowych poniżej średniej.

Pewność co do przyszłych perspektyw zatrudnienia w Polsce vs średnia 6 krajów

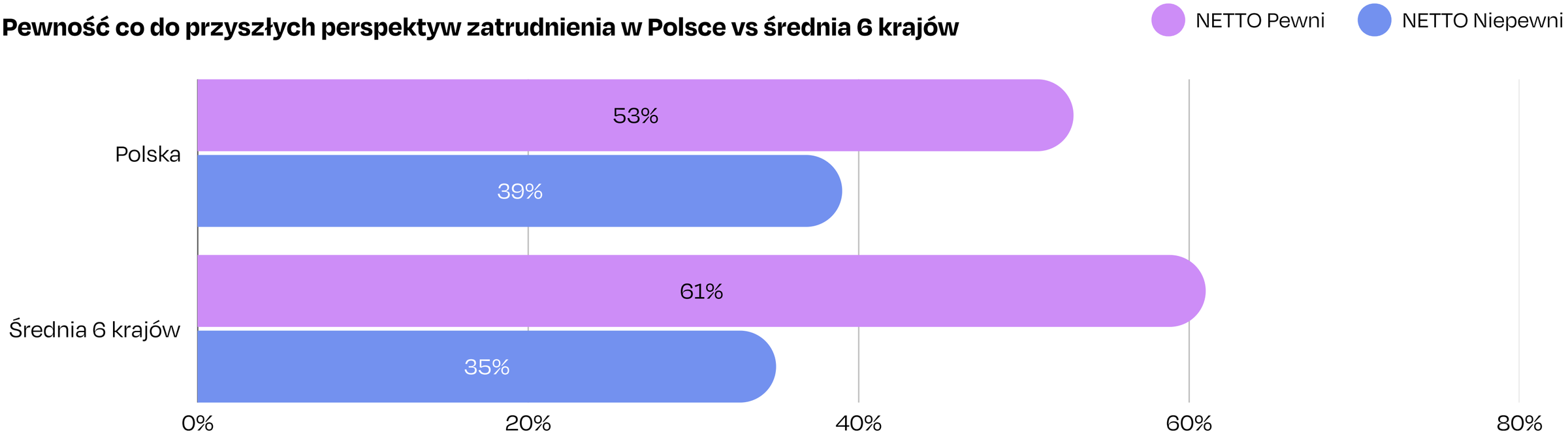

Poczucie niepewności nie rozkłada się jednak równomiernie. Osoby już aktywne zawodowo są znacznie bardziej optymistyczne niż ci, którzy pozostają poza rynkiem pracy, a obawy dotyczące perspektyw zawodowych są najsilniejsze wśród najmłodszych dorosłych objętych badaniem. Dla osób, które jeszcze nie zdobyły trwałej pozycji na rynku pracy, pytanie o to, czy stabilne zatrudnienie jest w ogóle osiągalne, znajduje się w centrum myślenia o przyszłości.

Płace, koszty życia i priorytety materialne

Młodzi Polacy są też dosyć sceptyczni co do tego, czy wynagrodzenia nadążają za kosztami życia. Trzydzieści osiem procent respondentów uważa, że płace nie odpowiadają rosnącym kosztom utrzymania, kolejne 38% zajmuje stanowisko pośrednie, a 24% uważa, że wynagrodzenia są adekwatne do wzrostu kosztów życia. Na tle innych państw objętych badaniem sytuacja w Polsce wydaje się mniej dotkliwa, plasując kraj w środku stawki pod względem tego wskaźnika, jednak presja związana z kosztami życia pozostaje wyraźna.

Obciążenia te nie rozkładają się równomiernie. Kobiety czyściej niż mężczyźni wyrażają negatywną ocenę, podobnie jak mieszkańcy obszarów wiejskich w porównaniu z mieszkańcami dużych miast, co sugeruje, że płeć i miejsce zamieszkania kształtują sposób odczuwania presji związanej z kosztami utrzymania. Ponadto, respondenci o poglądach lewicowych są niemal dwukrotnie bardziej skłonni twierdzić, że wynagrodzenia są nieadekwatne w porównaniu z osobami o poglądach prawicowych, co wskazuje na wyraźny polityczny wymiar tego problemu.

Jeśli chodzi o priorytety dotyczące przyszłego życia zawodowego, na pierwszym miejscu znajduje się godziwe wynagrodzenie, wskazane przez 38% respondentów, a następnie stabilność zatrudnienia (28%). Elastyczność oraz równowaga między życiem zawodowym i prywatnym są znacznie rzadziej wymieniane, odpowiednio przez 10% i 8% badanych. Wzorzec jest wyraźny: zanim młodzi Polacy będą mogli stawiać na autonomię czy preferencje związane ze stylem życia, oczekują pracy, która zapewnia odpowiednie wynagrodzenie i poczucie bezpieczeństwa.

Imigracja i niedobory siły roboczej: podzielone opinie

Polska jest najbardziej sceptycznym krajem w badaniu, jeśli chodzi o rolę imigracji w uzupełnianiu braków na rynku pracy. Większościowe poparcie widoczne jest jedynie w sektorze przemysłowym, gdzie 52% respondentów uważa imigrację za istotną, choć przewaga ta pozostaje niewielka. W usługach i hotelarstwie odsetek ten spada do 48%, w ochronie zdrowia do 49%, a w sektorze technologicznym do 46%. W edukacji i rolnictwie, odpowiednio 40% i 41%, liczba osób niezgadzających się przewyższa liczbę zwolenników.

Ten zróżnicowany obraz poszczególnych sektorów pokazuje, że postrzeganie imigracji na rynku pracy jest wyraźnie podzielone. Ogólny poziom zgody jest słabszy niż w jakimkolwiek innym kraju objętym badaniem, a w niektórych sektorach kwestia ta pozostaje otwarcie kwestionowana.

Praktyczne ścieżki wejścia na rynek pracy

Zapytani o to, co mogłoby poprawić szanse młodych ludzi, respondenci - podobnie jak w obszarze edukacji - kładą nacisk na praktyczne ścieżki prowadzące do zatrudnienia. Lepsze programy stażowe popiera 66% badanych, programy szkoleń i rozwoju umiejętności - 65%, a większą liczbę ofert pracy dla osób rozpoczynających karierę zawodową - 61%. Wszystko to wskazuje na zapotrzebowanie na wyraźniejsze ścieżki przejścia między edukacją a pracą.

Wsparcie dla przedsiębiorczości uzyskuje 46% poparcia, wsparcie relokacji - 43%, a mentoring i doradztwo zawodowe - 39%. Propozycje te cieszą się znaczącym poparciem, lecz ustępują miejsca bardziej pilnemu zapotrzebowaniu na staże, możliwości rozwoju umiejętności i oferty pracy na poziomie wejściowym. Dane z Polski wskazują zatem na silne oczekiwanie wobec praktycznych działań ukierunkowanych na zatrudnienie.

Możliwości za granicą a wybory polityczne

Siedemdziesiąt procent młodych Polaków zgadza się ze stwierdzeniem, że możliwości kariery są lepsze za granicą. To wysoki odsetek, choć niższy niż we Włoszech czy Hiszpanii. Wskazuje on na utrzymujące się przekonanie, że możliwości na krajowym rynku pracy mogą być ograniczone, szczególnie dla osób poszukujących wyższych zarobków, możliwości rozwoju zawodowego lub większej stabilności.

Kwestie związane z pracą wpływają na preferencje partyjne lub decyzje wyborcze 67% młodych Polaków. Obok ochrony zdrowia i edukacji praca jest jednym z głównych obszarów, przez które młodzi oceniają politykę. Pytanie nie dotyczy jedynie tego, czy miejsca pracy istnieją, lecz także tego czy oferują wystarczające wynagrodzenie, bezpieczeństwo i perspektywy, by przyszłość w Polsce wydawała się realna i atrakcyjna.

Podsumowanie: bezpieczeństw o zależy od systemów, które budzą niepewność

Dane z Polski pokazują młode pokolenie, które pozostaje optymistyczne, ale jednocześnie dostrzega ograniczenia systemów, od których zależy jego przyszłość. Emerytury są największym powodem do obaw, a poziom niezadowolenia należy do najwyższych w całym badaniu. Tuż za nimi znajduje się ochrona zdrowia, nisko oceniana zarówno pod względem dostępności, jak i przystępności cenowej. W obszarze pracy najważniejsze pozostają wynagrodzenia, stabilność oraz praktyczne ścieżki prowadzące do zatrudnienia. Edukacja, choć nadal ceniona, nie jest już postrzegana jako niezawodna droga do zdobycia pracy. Tymczasem kwestia mieszkalnictwa jest mniej dotkliwa niż w innych krajach, ale nadal wpływa na decyzje życiowe młodych ludzi.

Wspólnym mianownikiem tych wyników nie są wyłącznie trudności ekonomiczne. Chodzi przede wszystkim o niepewność co do tego, czy systemy, które powinny wspierać wejście w dorosłość, są wystarczająco silne i wiarygodne. Młodzi Polacy odprowadzają składki emerytalne, lecz wątpią w efekty tego systemu. Postrzegają obecny system ochrony zdrowia jako niewystarczający wobec wielu potrzeb. Popierają uczenie się przez całe życie i rozwój praktycznych umiejętności, ponieważ nie są przekonani, w że sama formalna edukacja wystarczy. Wielu z nich spogląda za granicę, ponieważ krajowe możliwości nie zawsze wydają się wystarczające.

Dla młodych Polaków polityka jest więc oceniana przez pryzmat tego, czy potrafi przekształcić optymizm w poczucie bezpieczeństwa. Oczekiwania są jasne: system emerytalny, któremu można zaufać, sprawnie działająca ochrona zdrowia, edukacja prowadząca do zatrudnienia oraz praca zapewniająca dochody pozwalające budować stabilne życie.

Making European democracy fit for the 21st century

info@debatingeurope.eu

www.debatingeurope.eu